

Initiera

Hitta ansvarig
Ha dialog
MIFO fas 1

EBH-spelet

Spelregler

Din guide till vägledning
om förorenade områden

Att Initiera ett tillsynsobjekt kan ske på flera olika sätt och med olika anledningar och förutsättningar. Det är önskvärt att det sker egeninitierat som en följd av att ett visst objekt valts ut enligt rutan [Välja objekt](#), dvs efter inventering, prioritering och ansvarskoll. Det kan dock också vara fråga om att Initiera ett tillsynsobjekt till följd av en händelse, exempelvis en nedläggning, exploatering eller motsvarande. Förkunskaper och underlag kommer då att skilja sig åt exempelvis om det genomförts en inventering som underlag för prioritering redan tidigare eller om inventering enligt MIFO fas 1 eller motsvarande historisk kartläggning behöver göras vid initiering av det enskilda objektet.

Utfallet av att Initiera ett objekt är dock samma, dvs. att tillsynsmyndigheten identifierat en/flera ansvariga enligt 10 kap. MB, att en dialog har inletts med denne/dessa där myndigheten kommunicerat sin syn på ansvarsfrågorna och behovet av att ta tag i föroreningarna på objektet, samt att det finns ett underlag motsvarande en inventering enligt MIFO fas 1 att planera fortsättningen utifrån. Vägledningmaterial och information avseende Initiera har därför delats upp efter dessa tre moment, dvs. Hitta ansvarig, Ha dialog och MIFO fas 1.

Hitta ansvarig

Tillsynsmyndigheten ska vid utredning av ansvar ha rätt ambitionsnivå sett till den aktuella situationen. Detta gäller särskilt i detta skede då det gäller att hitta ansvarig dvs. att identifiera en adressat att inleda dialog med. Tillsynsmyndigheten behöver alltid ta ställning till ansvarsfrågan, men detta behöver inte nödvändigtvis ske genom att upprätta en formell ansvarsutredning. Ibland kan det göras så enkelt som en bedömning direkt i ett föreläggande. Utredning av ansvar är en levande process som även om det kan börja relativt enkelt behöver fördjupas i senare skeden, exempelvis inför åtgärder, då faktorer som skälighet behöver hanteras.

Titel	Dokumenttyp	Avsändare	År
Vägledning om inkråmsförvärv	PM	Juristsamverkansgruppen	2020
Vägledande rättsfall	Samling av rättspraxis	Länsstyrelserna	2020
EBH-portalen pratar - om ansvarsfrågor	Podcast	Länsstyrelserna	2019
Ansvar förorenade områden	Faktablad	Länsstyrelserna	2019
Ansvar ideella föreningar	Faktablad	Länsstyrelserna	2019
Ansvar ekonomiska föreningar	Faktablad	Länsstyrelserna	2019
Ansvar vid förvaringsfall	PM	Juristsamverkansgruppen	2019
Ansvar vid konkurser	PM	Juristsamverkansgruppen	2017
Vägledning om att utreda ansvar	Vägledning	Juristsamverkansgruppen	2015
Ansvar för egnahemsägare	PM	Juristsamverkansgruppen	2014
Efterbehandlingsansvar (6501)	Rapport	Naturvårdsverket	2012

Ha dialog

För att kunna sätta igång arbetet med det förorenade området behöver myndigheten inleda en dialog med den eller de ansvariga. Det är då viktigt att kommunicera myndighetens avsikter via telefon, brev eller möte med verksamhetsutövare och/eller fastighetsägare. Var tydlig med vad tillsynsmyndigheten vill och varför samt myndighetens syn på ansvaret. Lämna gärna någon form av skriftlig dokumentation som den ansvarige kan ta ställning till.

Det kan vara lämpligt att redan nu åtminstone översiktligt ta upp frågan om övergripande åtgärds mål för området. Dessa bygger bland annat på nuvarande och/eller planerad markanvändning för området. I praktiken anger de övergripande åtgärds målen vilken användning eller funktion ett område önskas ha samt vilken påverkan och vilka störningar som kan accepteras inom området eller i omgivningen. De övergripande åtgärds målen kommer att fungera som en kompass för eventuella kommande utredningsskeden och åtgärder.

Om den ansvarige delar myndighetens bedömning om att det finns ett ansvar och att området behöver utredas kan tillsynen ofta genomföras i en dialog mellan myndigheten och den ansvarige. Eventuella utfästelser från den ansvarige eller annat som ni kommit överens om, exempelvis deadlines eller tidplaner, bör alltid dokumenteras skriftligt på något sätt.

Ibland kan det behövas ett föreläggande även om den ansvarige är samarbetsvillig. I sådana fall är det fråga om att befästa saker som ni kommit överens om snarare än att få till stånd arbete via direkta krav.

Om den ansvarige inte delar myndighetens åsikt och bedömning och inte vill gå med på att utföra utredning innebär detta att tillsynen får genomföras med en mer tydlig och formell kravställning från tillsynsmyndighetens sida. Tillsynsmyndigheten bör då formulera sina krav på utredning genom ett föreläggande.

Om det i detta skede redan finns ett bra underlag i form av inventering enligt MIFO fas 1 eller motsvarande så är det nu läge att gå vidare till att ställa krav på Provtagningsplan och/eller Inledande utredning. Om det inte redan finns behöver normalt ett sådant underlag tas fram antingen som en del av provtagningsplanen eller som ett separat steg. Se vidare under rubriken MIFO fas 1.

OBS! Det är lämpligt att så tidigt som möjligt i dialogen underrätta om att tillsynsmyndigheten avser att ta ut en avgift för den tillsyn som utförs.

Titel	Dokumenttyp	Avsändare	År
Meddelande om ansvar enligt 10 kap. MB	Mall	Länsstyrelserna	2020
Tillsynsavgift förorenade områden	PM	Länsstyrelserna	2014
Att välja efterbehandlingsåtgärd (kap 2)	Rapport	Naturvårdsverket	2009

MIFO fas 1 (enskilt objekt)

I vissa fall finns det redan ett tillräckligt underlag för att gå vidare till dialog/krav på Inledande utredning. Om objektet redan inventerats av länsstyrelsen eller tillsynsmyndigheten så behöver det oftast inte göras någon ytterligare inventering eller kartläggning som ett separat steg.

Om objektet inte inventerats och det enbart finns knapphändiga eller inga uppgifter i EBH-stödet är det lämpligt att som ett första steg ställa krav på en inventering enligt MIFO fas 1 eller motsvarande. Detta ger då ett underlag för det fortsatta arbetet, dvs. att ta fram en provtagningsplan och

genomföra en Inledande utredning. Syftet med en inventering är i detta fall alltså inte att ge underlag för att prioritera mellan olika objekt utan enbart för att hjälpa arbetet med det aktuella objektet framåt.

Observera att det inte nödvändigtvis behöver vara ett separat steg utan inventeringen kan vara en del i att ta fram provtagningsplanen. Ju större osäkerheter som finns avseende om objektet faktiskt är förorenat eller inte desto större skäl att genomföra inventeringen som ett separat steg. Är det däremot väldigt sannolikt eller redan konstaterat förorenat så kan det vara mindre viktigt att genomföra inventeringen som ett separat steg. Även komplexiteten för ett objekt kan påverka hur det är bäst att gå tillväga. Hög komplexitet kan tala för en separat inventeringsetapp medan lägre komplexitet talar för motsatsen.

Inventeringen i sig dvs. historisk kartläggning av processer och kemikalier, uppgifter om skyddsobjekt etc. utförs av den/de ansvariga. Riskklassning däremot utförs alltid av tillsynsmyndigheten med inventeringen som underlag. Det kan tyckas onödigt att riskklassa ett objekt som redan prioriterats för initiering men det kan behövas senare för att prioritera objektet för vidare arbete.

Titel	Dokumenttyp	Avsändare	År
Uppdatera objekt EBH-stödet	Lathund	Länsstyrelserna	2021
Webb-GIS med EBH-skikt	Karta	Länsstyrelserna	2020
Branschlistan (ny och gammal)	Vägledning	Naturvårdsverket	2020
Kontroll av insamlade uppgifter	Checklista	Länsstyrelserna	2019
Exempel på prioriteringsgrunder	Exempel	Länsstyrelserna	2019
Föreläggande om inventering (MIFO fas 1)	Beslutsexempel	Länsstyrelserna	2019
Vägledning om föreläggande	PM	Juristsamverkansgruppen	2017
MIFO-utbildning	Checklista, mall mm.	Länsstyrelserna	2018
Inventering av förorenade områden	Handläggarstöd	Länsstyrelserna	2017
Inventerings/MIFO frågor vid tillsyn	Checklista	Länsstyrelserna	2014
MIFO-metodiken (4918)	Vägledningsrapport	Naturvårdsverket	1999